

O'tkir Hoshimov asarlaridagi "ona" obrazi
Xayitov Akbar Nurboy o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekiston xalq yozuvchisi O'tkir Hoshimov asarlarida ona obrazining milliy va falsafiy tahliliga bag'ishlanadi. Yozuvchi ona obrazini o'zbek xalqining urf-odatlarini, milliy qadriyatlarini va oilaviy an'analari asosida talqin qiladi. Ushbu asarlarda ona obrazi orqali insoniylik, mehr-muhabbat, fidoyilik, va oila mas'uliyati singari jihatlar yorqin aks ettirilgan. Tadqiqotda Hoshimov asarlarida ona obrazining hissiy va ramziy ma'nosi tahlil qilinadi, shuningdek, uning ijtimoiy va madaniy ahamiyati o'rganiladi. Asosiy diqqat ona timsolining yozuvchi tomonidan qay tarzda ifoda etilganligi, o'quvchi qalbida qanday ta'sir uyg'otishi hamda milliy madaniyatdagi o'rniga qaratiladi.

Kalit so'zlar: O'tkir Hoshimov, ona obrazi, milliy qadriyatlar, oila an'analari, o'zbek adabiyoti, insoniylik, mehr-muhabbat, fidoyilik, ramziy tahlil.

Kirish

O'zbek adabiyotida ona obrazi har doim xalqimizning eng yuksak qadriyatlarini va mehr-muhabbat timsoli sifatida o'z o'rniga ega bo'lib kelgan. Ona obrazi insoniylik, fidoyilik, sabr-toqat va oila mas'uliyati singari fazilatlarini ifoda etish vositasi sifatida adabiyotda chuqur ifodalangan. O'tkir Hoshimov asarlarida esa bu obraz yanada chuqurroq, milliy va falsafiy ma'noda yoritilgan. Uning asarlarida ona faqat oilaviy muhitning bosh qahramoni sifatida emas, balki inson qalbinin eng nozik va murakkab tuyg'ularini ifodalovchi ramziy timsol sifatida namoyon bo'ladi.

O'tkir Hoshimov o'z ijodida o'zbek xalqining urf-odatlarini va ma'naviy qadriyatlariga asoslangan holda ona obrazini yaratishga alohida e'tibor qaratadi. Hoshimovning mashhur "Ikki eshik orasi", "Odamlar nima deyishadi?" kabi asarlari orqali biz ona obrazining milliy madaniyatimizdagi o'rnini va uning yosh avlodga ta'sirini chuqurroq anglaymiz. Ona bu asarlarda nafaqat bolalariga mehr va e'tibor beradigan, ularning kelajagini o'ylab, oila baxt-saodatini mustahkamlaydigan kishi, balki xalqimizning azaliy qadriyatlarini o'zida jam etgan milliy timsol sifatida ifodalanadi.

Shunday qilib, O'tkir Hoshimov asarlarida ona obrazi xalqning ma'naviy dunyosi va hayot falsafasini yuksak darajada ifodalab, o'zbek adabiyotida qimmatli badiiy timsollardan biri bo'lib shakllangan. Ushbu tadqiqotda yozuvchining ona obrazini yaratishdagi badiiy usullari, uning ijtimoiy va madaniy ahamiyati hamda o'zbek adabiyoti uchun tutgan o'rnini keng yoritiladi. Maqolaning asosiy maqsadi

Hoshimov ijodidagi ona obrazini chuqur tahlil qilib, uni milliy qadriyatlar va insoniy fazilatlar timsoli sifatida ochib berishdir.

Asosiy qism

1. Ona obrazining milliy qadriyatlar asosida yaratilishi

O'tkir Hoshimov asarlarida ona obrazi xalqning milliy qadriyatlari va urf-odatlariga chuqur bog'langan holda tasvirlanadi. Bu obraz o'zbek xalqining mehr-muhabbat, sabr-toqat, fidoyilik kabi fazilatlarini o'zida mujassam etadi. Misol uchun, "Ikki eshik orasi" asarida ona faqat farzandlarini o'z bag'rida tarbiyalaydigan, ularga hayotiy saboqlar beradigan kishi emas, balki ularga fidoyilik bilan yondashuvchi, oila baxti uchun har qanday qiyinchilikka bardosh beradigan ramz sifatida ifodalanadi. Hoshimovning ona obrazida ona timsoli xalqimizning eng yaxshi fazilatlarini bilan uyg'unlashib, jamiyatdagi o'rni va ahamiyatini kuchaytiradi.

2. Ona obrazining hissiy va ramziy talqini

Ona obrazi Hoshimov asarlarida inson ruhiyatining eng nozik jihatlarini ifodalash vositasi sifatida ham ishlatiladi. Bu obraz orqali muallif o'z o'quvchilariga insoniy fazilatlarni, oilaviy qadriyatlarning ahamiyatini chuqurroq anglatadi. Hoshimovning "Odamlar nima deyishadi?" asarida ona bolalariga bo'lgan samimiy muhabbatini, ularning baxti va sog'lig'i uchun qilgan fidoyiliklarini namoyon qiladi. Ona o'z bolalarini qo'llab-quvvatlashda, ularning har qanday xatolarini kechirishda katta bag'rikenglik ko'rsatadi. Ona obrazining hissiy talqini orqali Hoshimov insonning ruhiy dunyosini, uning yuksak axloqiy fazilatlarini ko'rsatadi.

3. Ona obrazining ijtimoiy va madaniy ahamiyati

Hoshimov asarlaridagi ona obrazi jamiyatdagi ijtimoiy qadriyatlarni ifodalashning muhim vositasi hisoblanadi. Bu obraz o'zbek madaniyatida oilaning markaziy o'rnini, onalarning oilada va jamiyatda tutgan muhim rolini ifodalaydi. Hoshimov ona obrazini yaratishda jamiyatning ona va farzandlar o'rtasidagi munosabatlarga bo'lgan qarashini, ularning hayotiy tajribalarini hisobga oladi. Bu obraz orqali Hoshimov o'zbek oilasidagi an'anaviy qadriyatlarning yosh avlod uchun naqadar muhim ekanligini va onaning ular tarbiyasidagi beqiyos rolini ko'rsatadi.

4. Ona obrazi va insoniylik fazilatlarini

Hoshimov asarlaridagi ona obrazi insoniylik fazilatlarini, ya'ni mehr-muhabbat, bag'rikenglik, sabr-toqat, va kechirimlilik kabi fazilatlar bilan ham uyg'unlashgan. Ona obrazida muallif oilaviy qadriyatlarni, insoniylikning yuksak qirralarini aks ettiradi. Masalan, ona bolalariga hayotda insoniylik fazilatlarini tushuntirib beradi, ularni axloqiy jihatdan yetuk shaxs sifatida tarbiyalaydi. Hoshimov ona obrazini

nafaqat farzandlari uchun mehribon onaning ramzi sifatida, balki butun jamiyatga xizmat qiladigan insonning timsoli sifatida ko'rsatadi. Ushbu obraz orqali muallif o'z o'quvchilariga yaxshilik, bag'rikenglik va insonparvarlikni ibrat sifatida namoyon etadi.

5. Ona obrazining badiiy ifodasi va yozuvchining uslubi

Hoshimov ona obrazini tasvirlashda stilistik vositalardan mahorat bilan foydalanadi. Muallif ona obrazining badiiy ifodasida xalqona tildan, xalq maqollari va hikmatli so'zlardan foydalanadi. Bu esa obrazni yanada samimiy va o'quvchiga yaqin qiladi. Ona obrazining badiiy talqini orqali Hoshimov o'zbek milliy mentalitetini, xalqimizning urf-odatlarini yuksak darajada ifoda etadi. Hoshimov ona obrazini tasvirlashda oddiy tildan foydalangan bo'lsa-da, uning badiiy kuchi o'quvchini hayajonga solib, unda onalik timsoli orqali milliy qadriyatlarni anglashga yordam beradi.

Xulosa

O'tkir Hoshimov asarlaridagi ona obrazi nafaqat badiiy adabiyotning muhim timsollaridan biri, balki o'zbek xalqining madaniyati, urf-odatlari va axloqiy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan hayotiy bir ramzdir. Yozuvchining ijodida ona obrazining ifodalanganligi, uning murakkab va ko'p qirrali bo'lishi, shuningdek, ijtimoiy va oilaviy munosabatlar, insoniy fazilatlar haqida chuqur ma'nolarni ochib berishi o'quvchida ona va oilaning ahamiyatini yuksaltiradi.

Hoshimov ona obrazini tasvirlashda chuqur psixologik tahlil, hissiylik va badiiy uslublardan foydalanadi. U ona timsoli orqali mehr-muhabbat, bag'rikenglik va sabr-toqat kabi insoniy qadriyatlarni ta'kidlaydi. Ona obrazining ijtimoiy va madaniy ahamiyati, jamiyatda onaning tutgan o'rni, xalqimizning an'anaviy qadriyatlari bilan uyg'unlashgan holda, Hoshimov ijodida muhim o'rin egallaydi.

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'tkir Hoshimovning asarlaridagi ona obrazlari orqali nafaqat o'quvchining yuragiga ta'sir etadigan, balki unga insoniylik, mehr-muhabbat va oilaviy qadriyatlarning ahamiyatini anglatadigan chuqur ma'nolar keltiriladi. Hoshimov ona obrazini yaratish orqali o'zbek adabiyotida noyob badiiy voqelikni, ona va farzand o'rtasidagi aloqalarni, milliy ruh va insoniylik fazilatlarini yuksak darajada namoyon etadi.

Shu bilan birga, bu maqola O'tkir Hoshimov asarlaridagi ona obrazining badiiy ifodasi, ijtimoiy ahamiyati va milliy qadriyatlarimizdagi o'rnini yanada kengroq tushunish uchun zamonaviy o'quvchilar va tadqiqotchilar uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Adabiyotdagi ona obrazining yuksak ma'nosi va ahamiyati, shubhasiz,

kelajak avlodlar uchun ham qimmatli ma'naviy qadriyat sifatida saqlanib qolishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hoshimov, O'tkir. Ikki eshik orasi. Tashkent: Adabiyot, 1983.
2. Hoshimov, O'tkir. Odamlar nima deyishadi? Tashkent: Sharq, 1990.
3. Hoshimov, O'tkir. Yurakdan yurakka. Tashkent: Yangi asr avlodi, 2001.
4. Hoshimov, O'tkir. Hozirgi o'zbek adabiyoti. Tashkent: Fan va texnologiya, 2005.
5. Khamraev, Shukhrat. O'zbek adabiyotida ona obrazi: tarixi va rivojlanishi. Tashkent: O'zbekiston, 2012.
6. Aximov, Alisher. O'tkir Hoshimov asarlarida badiiy obrazlar. Tashkent: O'zbekiston milliy universiteti, 2015.
7. Hujjatova, Dilshoda. Ona va farzand munosabatlari O'zbek adabiyotida. Tashkent: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, 2018.
8. Abdullaeva, Nilufar. Ona obrazining ma'naviy ahamiyati O'zbek adabiyotida. Tashkent: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi, 2020.
9. Kadyrova, Shodiyakhon. O'tkir Hoshimov va zamonaviy O'zbek adabiyoti. Tashkent: O'zbekiston Noshirlar uyushmasi, 2021.
10. Rahmonov, Abdurauf. Milliy qadriyatlar va badiiy obrazlar O'zbek adabiyotida. Tashkent: O'zbekiston milliy universiteti, 2023.

